

ارتباط مؤلفه‌های هیجانی و شناختی شادی با موفقیت تحصیلی

نعیمه کهولت^۱

دکتر بهرام جوکار^۲

چکیده

هدف: افزایش موفقیت تحصیلی دانشجویان، از اهداف مهم مراکز آموزش عالی کشور محسوب می‌شود؛ لذا توجه به عوامل مؤثر بر آن، قابل اهمیت است. از این رو، تحقیق حاضر با هدف تعیین ارتباط شادی با موفقیت تحصیلی انجام گرفته است. **روش:** روش مقاله زمینه یابی (Survey) است. شرکت‌کنندگان پژوهش ۵۳۰ نفر (۳۵۳ دختر و ۱۷۷ پسر) از دانشجویان دانشگاه شیراز بودند که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند و به وسیله مقیاسهای عاطفه مثبت و منفی (PANAS) و رضایت از زندگی (SWLS) مورد ارزیابی قرار گرفتند. همچنین برای تعیین موفقیت تحصیلی آزمودنی‌ها، معدل تحصیلی آنان مورد استفاده قرار گرفت. پایایی پرسش‌نامه‌ها به روش آلفای کرونباخ و روایی آنها با استفاده از روش تحلیل عاملی احراز شد. نتایج بیانگر روایی و پایایی مطلوب پرسشنامه‌ها بود. **یافته‌ها:** نتایج حاصل از رگرسیون چندگانه نشان داد که مؤلفه شناختی شادی (رضایت از زندگی) پیش‌بینی‌کننده مثبت و معنادار برای موفقیت تحصیلی است، اما مؤلفه هیجانی شادی (عواطف مثبت و منفی) از قدرت پیش‌بینی معنادار برای موفقیت تحصیلی برخوردار نیست. **نتیجه‌گیری:** یافته‌ها نشان دادند که رضایت از زندگی به عنوان مؤلفه شناختی شادی، یکی از عوامل مؤثر در افزایش موفقیت تحصیلی دانشجویان است.

واژگان کلیدی: عواطف مثبت و منفی، رضایت از زندگی، موفقیت تحصیلی.

■ مقدمه

پیشرفت تحصیلی در دهه‌های اخیر، محور بسیاری از پژوهش‌های آموزشی و روان‌شناسی قرار گرفته است (Moos & Moos, 1990; Brown & Cross, 1997)

Cross, 1997). تحقیقات نشان داده‌اند که عوامل بسیاری در موفقیت و پیشرفت تحصیلی نقش دارند که برخی از آنها شناختی‌اند (نظیر هوش و یادگیری‌های قبلی) و برخی دیگر غیر شناختی (نظیر محیط خانوادگی و جایگاه اجتماعی - اقتصادی) (Brown & Cross, 1997). از آنجا که عوامل شناختی، پایه و اساسی ذهنی برای یادگیری‌های آتی محسوب می‌شوند، لذا رابطه آنها با پیشرفت تحصیلی کاملاً بارز و قابل مشاهده است؛ در حالی که شناسایی و تشخیص عوامل غیر شناختی در موفقیت و پیشرفت تحصیلی نیاز به بررسی دارد. از جمله عوامل غیر شناختی که در تحقیقات مختلف بررسی شده‌اند، بهداشت و سلامت روانی^۱ و ارتباط آن با عملکردهای تحصیلی و تربیتی است.

نظریه پردازان در تحلیل مفهوم شادی، به عنوان یکی از مؤلفه‌های سلامت روان، به دو مؤلفه شناختی^۲ و عاطفی^۳ اشاره کرده‌اند (Argyle, 2001). مؤلفه شناختی بر رضایت فرد از زندگی^۴ (ارزیابی فرد مبتنی بر استانداردهای ذهنی‌اش) و مؤلفه عاطفی بر توازن لذت^۵ (تعادل بین هیجانات مثبت و منفی) (Argyle, 2001) و حالاتی نظیر خندیدن و شوخ‌طبعی (Seligman, 2002) اشاره دارند. بنابر این، رضایت از زندگی، دلالت بر ارزیابی‌های شناختی در حوزه‌های مختلف، نظیر خانواده، محیط زندگی، محیط کار، تحصیل و ... دارد. در خصوص مؤلفه عاطفی یکی از عمده‌ترین بحثها، مسئله پیوستار شادی است. در گذشته اغلب نظریه پردازان بر این باور بودند که شادی، عکس غم است؛ اما بررسی‌های نظری و تجربی سالهای اخیر، مؤید آن بوده که عواطف مثبت و منفی مستقل از یکدیگرند و فرد می‌تواند همزمان آنها را تجربه کند. به عنوان مثال، یک دانشجوی جدیدالورود ممکن است در آغاز ورودش به دانشگاه، شور و شمع و نگرانی را با هم تجربه کند. محققان در توجیه این استقلال، به دو مؤلفه برانگیختگی^۶ و خوشایندی^۷ اشاره کرده‌اند؛ به این ترتیب که بر اساس تعامل این دو بُعد، عواطف از یکدیگر متمایزند. آنها معتقدند عاطفه مثبت بالا،

-
1. Mental Health
 2. Cognitive Component
 3. Affective Component
 4. Life Satisfaction
 5. Hedonic Component
 6. Arousal
 7. Pleasant

۵ ♦ ارتباط مؤلفه‌های هیجانی و شناختی شادی با موفقیت تحصیلی

بیانگر تمام تجارب خوشایند نیست و تنها، تجارب خوشایندی را شامل می‌شود که همراه با برانگیختگی بالاست و بر عکس (Watson; Clark & Tellegan, 1985). تحقیقات زیست‌شناسی نیز نشان داده‌اند که سازوکارهای فیزیولوژیکی در تجربه عواطف مثبت و منفی متفاوتند (Berkowitz, 2000). از دیدگاه تکاملی نیز هر یک از این عواطف، کارکردهای ویژه‌ای دارند و جنبه‌های مختلف سیستم عصبی زیست‌شناسی در افراد می‌باشند؛ چنان که عاطفه منفی بخشی از سیستم بازداری رفتاری یا سیستم رفتار اجتنابی است که سعی می‌کند ارگانیزم را از موقعیتی که احتمال خطر در آن وجود دارد، دور کند. در مقابل، عاطفه مثبت بخشی از سیستم تسهیل‌کننده رفتاری است که ارگانیزم را به سمت موقعیتهای پاداش‌دهنده که منجر به لذت می‌شوند، سوق می‌دهد (Lopez & Snyder, 2002). با رویداشت به مبانی نظری در پژوهش حاضر، مفهوم شادی در قالب دو مؤلفه «رضایت از زندگی» و «عواطف مثبت و منفی» در نظر گرفته شد.

در خصوص ارتباط بین متغیرهای پژوهش، تحقیقات پیشین نشان داده‌اند که وضعیت سلامت روان و هیجانانگیزان^۱ افراد می‌توانند بر موفقیت تحصیلی آنان تأثیرگذار باشند. به عنوان نمونه، مطالعات متعدد حکایت از آن دارند که موفقیت تحصیلی با سلامت روان در ارتباط است. طبق این تحقیقات، رفتارهای سلامت پیش‌بینی‌کننده پیشرفت تحصیلی و راهبردهای شناختی‌اند؛ به طوری که هر قدر افراد از سلامت روانی بالاتری برخوردار باشند، پیشرفت تحصیلی بیشتری نیز خواهند داشت (کافی و همکاران، ۱۳۷۷؛ رفعتی و همکاران، ۱۳۸۲؛ جوادی‌نژاد، ۱۳۸۰؛ شعیری و چترچی، ۱۳۸۳؛ قمری و همکاران، ۱۳۸۹؛ Zucker & et al, 2000; Eisenberg & et al, 2009

همچنین واتلی (۱۹۶۵) در تحقیقی با عنوان «سازگاری فردی^۲ و پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی»، به این نتیجه دست یافت که هر چه سازگاری روان‌شناختی^۳ در افراد افزایش یابد، پیشرفت تحصیلی در آنان بالاتر می‌رود. در همین راستا، مطالعات نشان دادند که سرسختی روان‌شناختی^۴ بر موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان اثر مثبت می‌گذارد. (وردی و همکاران، ۱۳۷۸؛ بهرامی و مختاری، ۱۳۸۴؛ نریمانی و همکاران، ۱۳۸۶؛ Westman, 1990; Sansone & et al, 1999) علاوه بر این، مطالعات مختلف حکایت از آن دارند که اضطراب، شرایط عاطفی، انگیزه، علاقه‌مندی و احساس رضایتمندی، با پیشرفت تحصیلی در ارتباط می‌باشند. به عنوان مثال، پترسون (۲۰۰۰) و لابن و همکارانش (۲۰۰۲) در بررسی‌های خود به این نتیجه رسیدند که میان سلامت روانی پایین (اختلالات

1. Emotion

2. Personal Adjustment

3. Psychological Adjustment

4. Psychological Hardiness

عاطفی و اضطرابی) و مشکلات رفتاری مانند پیشرفت تحصیلی پایین، ارتباط وجود دارد. از سوی دیگر، نشانه‌های سلامت روانی بالا (انگیزه، علاقه‌مندی و احساس رضایتمندی)، پیش‌بینی کننده پیشرفت تحصیلی بالا در افراد هستند.

همچنین شواهد گوناگونی مبنی بر ارتباط منفی موفقیت تحصیلی با مشکلات دوران بلوغ، روان‌پریشی و افسردگی افراد وجود دارد (عبدی زرین و همکاران، ۱۳۸۸؛ حدادی کوهسار، ۱۳۸۸؛ اکبری و آقاییوسفی، ۱۳۸۹). طبق این تحقیقات، مشکلات روانی نظیر افسردگی و دیگر اختلالات روان‌پریشی در افراد، بر پیشرفت تحصیلی آنان تأثیری منفی می‌گذارد.

همچنین بررسی‌ها در خصوص ارتباط هیجانات با پیشرفت تحصیلی، بیانگر تأثیر هیجانات بر ظرفیت شناختی، فرایند یادگیری و عملکرد تحصیلی افراد است. به طور مثال، پکران، الیوت و مایر (۲۰۰۹) با مطالعه ۲۱۳ آزمودنی به این نتیجه دست یافتند که هیجان‌های نظیر لذت، خستگی، خشم، امیدواری، غرور، اضطراب، ناامیدی و شرم، عملکرد تحصیلی را به گونه مثبت یا منفی تحت تأثیر قرار می‌دهند.

در خصوص تأثیر برخی از حوزه‌های رضایت از زندگی^۱ نظیر حوزه خانواده، تفریحات، منابع مالی و سرمایه، بر روی پیشرفت تحصیلی نیز کورلینوس (۱۹۷۸) و براون و کراس (۱۹۹۷)، در بررسی‌های خود نشان دادند که جو عاطفی مطلوب در خانواده، میزان تفریحات سالم و اطمینان از امکانات مادی، از جمله عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی دانشجویان محسوب می‌شوند.

با توجه به مبانی نظری موجود، در تحقیق حاضر ارتباط مؤلفه‌های هیجانی و شناختی شادی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان، بررسی شد. فرضیه‌های پژوهش عبارتند از:

۱. مؤلفه هیجانی شادی، پیش‌بینی کننده موفقیت تحصیلی است.

۲. مؤلفه شناختی شادی، پیش‌بینی کننده موفقیت تحصیلی است.

▪ روش

روش پژوهش حاضر از نوع همبستگی و جزء طرح‌های رگرسیونی است.

▪ شرکت کنندگان پژوهش

شرکت کنندگان تحقیق حاضر شامل ۵۳۰ دانشجوی (۳۵۳ نفر دختر و ۱۷۷ نفر پسر) دانشکده‌های علوم انسانی، علوم تربیتی، علوم اجتماعی، علوم پایه، مهندسی، کشاورزی و حقوق دانشگاه شیراز بودند که به شیوه خوشه‌ای چند مرحله‌ای تصادفی انتخاب شدند. به این ترتیب که ابتدا از بین ۱۵ دانشکده موجود،

ارتباط مؤلفه‌های هیجانی و شناختی شادی با موفقیت تحصیلی ♦ ۷

هفت دانشکده و در هر دانشکده دو رشته و از هر رشته یک کلاس به طور تصادفی انتخاب شد و سپس تمامی دانشجویان آن کلاس به صورت گروهی مورد ارزیابی قرار گرفتند.

▪ ابزارهای اندازه‌گیری

○ مقیاس عاطفه مثبت و عاطفه منفی^۱

این مقیاس به منظور سنجش مؤلفه عاطفی شادی، که توازن عاطفه مثبت و منفی است، به وسیله واتسون، کلارک و تلگن (۱۹۸۵) ساخته شده است. سازندگان این مقیاس، به منظور برآوردن نیاز به یک مقیاس پایا و معتبر که هم خلاصه و هم قابل اجرا باشد، مقیاسی ۲۰ ماده‌ای را تدوین کردند که ۱۰ ماده آن مربوط به حالات مثبت و ۱۰ ماده مربوط به حالات منفی است. آزمودنی‌ها بر روی یک مقیاس پنج درجه‌ای، از اصلاً تا بسیار زیاد، مشخص می‌کنند که هر یک از حالات مثبت و منفی تا چه اندازه در مورد آنها مصداق دارد. به منظور تعیین روایی پرسشنامه، از تحلیل عوامل به روش مؤلفه‌های اصلی^۲ با چرخش واریماکس استفاده شد. ملاک استخراج عوامل شیب منحنی اسکری^۳ و ارزش ویژه^۴ بالاتر از یک بود که بر اساس این ملاکها، دو عامل استخراج شد. سؤالات سه و چهار به دلیل تداخل گویه‌ای و سؤال ۱۰ به دلیل پایین بودن بار عاملی از مجموع سؤالات حذف شدند و در نهایت، دو عامل عاطفه مثبت با هشت گویه و عاطفه منفی با ۹ گویه در پرسشنامه سنجیده شدند. مقدار ضریب KMO برابر ۰/۸۷ و ضریب کرونبرگ بارلت برابر ۰/۳۹۱۳/۵۱۰ ($P < ۰/۰۰۱$) بود که نشان از کفایت نمونه‌گیری سؤالات و ماتریس همبستگی پرسشنامه داشت. به منظور تعیین پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب پایایی برای عاطفه مثبت و عاطفه منفی به ترتیب برابر ۰/۸۷ و ۰/۸۱ به دست آمد.

○ مقیاس رضایت از زندگی^۵

این مقیاس به وسیله دینر، امونس، لارسن و گریفین در سال ۱۹۸۵ به منظور سنجش مؤلفه شناختی شادی، که رضایت از زندگی را شامل می‌شود، ساخته شد. مقیاس رضایت از زندگی، یک مقیاس پنج ماده‌ای است که از «کاملاً مخالفم» تا «کاملاً موافقم» نمره‌گذاری می‌شود.

نتایج مطالعات پاورت و همکارانش (۱۹۹۱) نشان داد که مقیاس رضایت از زندگی دارای مزایای متعددی

1. Positive Affect and Negative Affect Scale (PANAS)

2. Principal Component Analysis

3. Scree plot

4. Eigenvalue

5. Satisfaction with Life Scale (SWLS)

است: اول اینکه، مختصر و مفید است؛ دوم اینکه، اعتبار پیش‌بینی بالاتری نسبت به سایر مقیاس‌های رضایت از زندگی دارد؛ سوم اینکه، قابلیت کاربرد برای تمامی گروه‌های سنی را داراست و چهارم اینکه، باعث صرفه‌جویی در زمان و هزینه می‌شود.

به منظور تعیین روایی پرسشنامه، از تحلیل عوامل به روش مؤلفه‌های اصلی با چرخش واریماکس استفاده شد. ملاک استخراج عوامل شیب منحنی اسکری و ارزش ویژه بالاتر از یک بود که بر اساس این ملاکها، یک عامل استخراج شد. مقدار ضریب KMO برابر ۰/۸۳ و ضریب کروییت بارتلت برابر ۱۰۹۲/۳۴۷ ($P < ۰/۰۰۱$) بود که نشان از کفایت نمونه‌گیری سؤالات و کفایت ماتریس همبستگی پرسشنامه داشت. برای تعیین پایایی مقیاس نیز از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب پایایی برابر ۰/۸۲ به دست آمد.

○ موفقیت تحصیلی^۱

در این مطالعه، موفقیت تحصیلی بر اساس نمره معدل نیم‌سالهای گذشته تا نیم‌سال حاضر آزمودنی‌ها، بررسی شد. البته چنین استنادی، زمینه‌توانمند و کاملی برای ارائه میزان موفقیت تحصیلی محسوب نمی‌شود.

▪ یافته‌های پژوهش

به منظور بررسی تأثیر احتمالی متغیر جنسیت بر مؤلفه‌های شادی و موفقیت تحصیلی، از آزمون تی گروه‌های مستقل استفاده شد. همچنین برای بررسی همبستگی بین متغیرهای پژوهش، ماتریس همبستگی صفر مرتبه محاسبه شد. فرضیه‌های پژوهش نیز با استفاده از رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان آزمایش شدند. نتایج آزمون تی نشان داد تفاوت معناداری در دو بُعد عاطفه مثبت و منفی وجود ندارد. لذا در تحلیلهای بعدی، تأثیر این متغیر دخالت داده نشد. اما در مؤلفه رضایت از زندگی و موفقیت تحصیلی بین دو گروه تفاوت معناداری وجود داشت؛ به این صورت که میانگین نمرات دختران در هر دو متغیر، بالاتر از پسران بود. در جدول ۱ نتایج مربوط به این آزمون آورده شده است.

جدول ۱: مقایسه دانشجویان دختر و پسر بر اساس میانگین نمرات در متغیرهای پژوهش

Sig.	t	پسران		دختران		متغیر	
		SD	M	SD	M		
n.s	-۰/۹۹	۴/۵۹	۲۷/۳۱	۵/۰۴	۲۶/۸۷	عاطفه مثبت	مؤلفه‌های شادی
n.s	۱/۰۹	۷/۱۱	۲۱/۲۳	۷/۱۰	۲۱/۹۶	عاطفه منفی	
۰/۰۰۱	۳/۳۹	۳/۶۷	۱۴/۱۴	۳/۹۹	۱۵/۳۳	رضایت از زندگی	
۰/۰۰۱	۵/۲۱	۱/۷۹	۱۵/۴۴	۱/۴۴	۱۶/۳۵	معدل	موفقیت تحصیلی

در جدول ۲، ماتریس همبستگی صفر مرتبه متغیرهای پژوهش برای تأیید مفروضه‌های اولیه به منظور انجام رگرسیون چند گانه آورده شده است.

جدول ۲: ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	(۱)	(۲)	(۳)	(۴)	(۵)	(۶)
معدل	۱					
عاطفه مثبت	-۰/۰۲	۱				
عاطفه منفی	-۰/۰۴	-۰/۱۹**	۱			
رضایت از زندگی	۰/۱۵**	۰/۳۴**	۰/۳۸**	۱		

**p<۰/۰۱

به منظور بررسی فرضیه‌های پژوهش از روش رگرسیون چند گانه استفاده شد. جدول ۳ نتایج حاصله را نشان می‌دهد.

جدول ۳: میزان پیش‌بینی موفقیت تحصیلی بر اساس مؤلفه‌های شادی

متغیر وابسته: موفقیت تحصیلی						متغیر پیش‌بین	
Sig.	t	β	B	R2	R		
n.s	۱/۲۳	۰/۰۷	۰/۰۲	۰/۰۳	۰/۱۷	عاطفه مثبت	
n.s	۰/۶۰	۰/۰۴	۰/۰۰			عاطفه منفی	
۰/۰۰۱	۳/۲۱	۰/۲۰	۰/۰۸			رضایت از زندگی	

همان‌گونه که نتایج جدول نشان می‌دهد، مؤلفه شناختی شادی (رضایت از زندگی) به گونه مثبت پیش‌بینی‌کننده موفقیت تحصیلی است؛ اما مؤلفه هیجانی شادی (عواطف مثبت و منفی) نتوانست موفقیت تحصیلی را پیش‌بینی کند.

▪ بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر، رابطه میان مؤلفه‌های هیجانی و شناختی شادی با موفقیت تحصیلی بررسی شد. یافته‌ها نشان داد که مؤلفه هیجانی شادی نمی‌تواند موفقیت تحصیلی را پیش‌بینی کند، اما مؤلفه شناختی شادی دارای اثر مثبت بر موفقیت تحصیلی بود. در ادامه به توجیه روابط به دست آمده در پژوهش حاضر پرداخته شده است.

نتایج مربوط به بررسی فرضیه اول پژوهش، بیانگر عدم قدرت پیش‌بینی معنادار مؤلفه هیجانی شادی؛ یعنی عواطف مثبت و منفی بر موفقیت تحصیلی بود. این یافته، ناهمسو با نتایج تحقیقات پیشین است؛ چرا که تحقیقات مذکور، بیانگر تأثیر هیجان‌ات بر ظرفیت شناختی، فرایند یادگیری و عملکرد تحصیلی بوده اند (Pekrun & et.al, 2009; Salovey & et.al, 2000). البته لازم به ذکر است که در این تحقیقات، هیجان‌ات با تأثیرگذاری بر منابع انگیزشی افراد توانستند عملکرد تحصیلی آنان را تحت تأثیر قرار دهند. به عبارت دیگر؛ هیجان‌ات منبع اولیه انگیزشی هستند که می‌توانند بر عملکرد تحصیلی افراد از این طریق مؤثر باشند، اما خود به صورت مستقیم پیش‌بینی‌کننده موفقیت تحصیلی نیستند. از آنجا که در تحقیق حاضر به بررسی اثر مستقیم مؤلفه هیجانی شادی بر موفقیت تحصیلی پرداخته شده بود، عدم رابطه، قابل توجیه است.

نتایج در خصوص فرضیه دوم پژوهش نشان‌دهنده تأثیر مثبت مؤلفه شناختی شادی؛ یعنی رضایت از زندگی بر موفقیت تحصیلی بود. این یافته همسو با نتایج تحقیقات پیشین (Brown & Cross, 1997; Cornilous, 1978)

ارتباط مؤلفه‌های هیجانی و شناختی شادی با موفقیت تحصیلی ♦ ۱۱

است. همان گونه که ذکر شد، رضایت از زندگی به عنوان ارزیابی فرد از جنبه‌های مختلف زندگی‌اش توصیف می‌شود. برخی از این جنبه‌ها عبارتند از: رضایت از خانواده، گروه همسالان، سلامت، منابع مالی، اوقات فراغت و ... به عنوان مثال، رضایت از گروه همسالان به دلیل نقشی که این گروه در تأمین حمایت اجتماعی دارد، قابل توجه است. دریافت حمایت‌های اجتماعی، شناختی و عاطفی از دوستان، موجب برنامه ریزی کارآمد و مؤثرتری در ارتباط با مسائل و موضوعات تحصیلی شده؛ لذا بر پیشرفت تحصیلی فراگیران تأثیر می‌گذارد و موجب ارتقای پیشرفت تحصیلی آنان می‌شود. همچنین رضایت در حوزه منابع مالی به دلیل اطمینانی که به فرد در تأمین شرایط و امکانات مادی، آموزشی، تحصیلی، شغلی و حتی تفریحی بیشتر و بهتر می‌دهد، به طور غیر مستقیم بر مهارت‌ها و انگیزش تحصیلی دانشجویان اثر گذاشته، پیشرفت تحصیلی آنان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابر این، مؤلفه شناختی شادی هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیر مستقیم و با تأثیر بر منابع انگیزشی فراگیران، موفقیت تحصیلی آنان را پیش‌بینی می‌کند. در مجموع با توجه به نتایج تحقیق حاضر باید گفت، ارتقای سطح رضایت از زندگی در دانشجویان در حوزه‌های مختلف، از جمله شاخصهای مهم و مؤثر در موفقیت تحصیلی آنان است.

با توجه به اینکه پژوهش حاضر در قالب یک طرح همبستگی است، در استنباط علی از نتایج باید جانب احتیاط را رعایت کرد. همچنین از آنجا که نمونه پژوهش صرفاً دانشجویان بودند، لذا تعمیم نتایج به سایر اقشار جامعه و گروه‌های سنی نیز باید با احتیاط صورت بگیرد.

پیشنهاد می‌شود این پژوهش با گروه‌های نمونه دیگری از جمله دانش‌آموزان نیز تکرار شود. همچنین سایر عوامل تأثیرگذار بر موفقیت تحصیلی مورد بررسی قرار گیرد تا از این طریق به بدنه علمی پژوهش در زمینه مسائل شناختی و آموزشی کمک شود. در پایان اینکه، پژوهش حاضر در قالب یک الگوی علی و با واسطه قرار دادن متغیرهای انگیزشی تکرار شود.

منابع

- اکبری، مهرداد و علیرضا آقاییوسفی (۱۳۸۹)؛ «رابطه بین هوش سیال، ابعاد شخصیت (برون‌گرایی، روان‌رنجوری و روان‌پریشی) و هوش هیجانی با موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع دبیرستان»، فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، سال چهارم، ش ۲ (۱۴)، ص ۴۴-۵۷.
- بهرامی، فاطمه و احمد مختاری (۱۳۸۴)؛ «بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان دوره راهنمایی دارای مشکلات حاد خانوادگی در شهر اصفهان»، تازه‌ها و پژوهشهای مشاوره، ج ۴، ش ۱۴، ص ۴۱-۵۴.
- جوادی‌نژاد، علی (۱۳۸۰)؛ «بررسی رابطه بین جو عاطفی خانواده و سلامت روان با عملکرد تحصیلی دختران شهرستان اهواز»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز.
- حدادی کوهسار، علی‌اکبر (۱۳۸۸)؛ «رابطه مؤلفه‌های هوش هیجانی با سلامت روان‌شناختی و موفقیت تحصیلی: نقش تعدیل‌کنندگی جنس»، دانش و پژوهش در علوم تربیتی - برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)، ش ۲۲، ص ۹۹-۱۱۸.
- رفعتی، فوزیه؛ فرخنده شریف، جمشید احمدی و نعمت‌الله شفیعی (۱۳۸۲)؛ «تأثیر وضعیت بهداشت روانی دانشجویان بر پیشرفت تحصیلی آنان»، مجله دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، ش ۴۳، ص ۸۶-۸۰.
- شعیری، محمدرضا و نوشین چترچی (۱۳۸۳)؛ «حرمت خود، ابعاد سلامت روان و موفقیت تحصیلی»، مجله دانشور رفتار، دانشگاه شاهد، ش ۱۱، ص ۲۳-۳۴.
- عبدی زرین، سهراب؛ علیرضا آقاییوسفی، غلامرضا قائد امینی، الهام محمدی، و عباس کهالی (۱۳۸۸)؛ «رابطه سبکهای هویت، بهداشت روانی دوران بلوغ، افسردگی و موفقیت تحصیلی در دانش‌آموزان پسر دبیرستان قم»، پژوهشنامه تربیتی، ش ۵ (۲۱)، ص ۱۱۹-۱۳۴.
- قمری، فرهاد؛ ابوالفضل محمدیگی و نرگس محمدصالحی (۱۳۸۹)؛ «ارتباط سلامت روانی و سایر ویژگی‌های فردی با موفقیت تحصیلی در دانشجویان دانشگاههای اراک»، مجله دانشگاه علوم پزشکی بابل، ش ۱۲، ص ۱۱۸-۱۲۴.

ارتباط مؤلفه‌های هیجانی و شناختی شادی با موفقیت تحصیلی ♦ ۱۳

- کافی، موسی؛ جعفر بوالهیری و حمید پیروی (۱۳۷۷)؛ «بررسی رابطه وضع تحصیلی و سلامت روانی دانشجویان»، اندیشه و رفتار، سال سوم، ش ۴، ص ۲۰-۱۶.
- نریمانی، محمد؛ زرار محمدامینی، اوشا برهمند و عباس ابوالقاسمی (۱۳۸۶)؛ «ارتباط سرسختی روان شناختی، سبکهای تفکر و مهارتهای اجتماعی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان»، فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی دانشگاه تبریز، سال دوم، ش ۵، ص ۱۰۷-۹۳.
- وردی، مینا؛ مهناز مهربابی‌زاده هنرمند و بهمن نجاریان (۱۳۷۸)؛ «رابطه کمال‌گرایی و سرسختی روان شناختی با سلامت روانی و عملکرد تحصیلی»، مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، دوره سوم، سال ششم، ش ۲-۱، ص ۷۰-۵۱.
- Argyle, M. (2001). *The Psychology of Happiness*, London, Routledge.
- Berkowitz, L. (2000). *Causes and Consequences of Feelings*, West Nyack, N.Y, USA, Cambridge University Press.
- Brown, N.W. & Jr. E.J. Cross (1997). "Coping Resources and Family Environment for Female Engineering Students", *College Student Journal*, 31(2), P.282-290.
- Cornilous, M.L. (1978). "Influence on Pupil Performance", *J Educ Res*, 2(1), P.90-94.
- Diener, E. (2000). "Subjective Well-Being: The Science of Happiness and a Proposal for a National Index", *American Psychology*, 55, P.34-43.
- Diener, E.; R.A. Emmons, R.J. Larsen & S. Griffin (1985). "The Satisfaction with Life Scale", *Journal of Personality Assessment*, 49, P.71-75.
- Eisenberg, D.; E. Golberstein & J.B. Hunt (2009). "Mental Health and Academic Success in College", *Journal of Economic Analysis & Policy: Contributions to Economic Analysis & Policy*, Vol.9, Issue 1, P.1-35.
- Lobban, F.; E. Haddock, P. Enderman & A. Wells (2002). "The Role of Met Cognitive Beliefs in Auditory Hallucination", *Personality and Individual Differences*, 32(6), P.1351-1363.
- Lopez, S.J. & C.R. Snyder (2002). *Handbook of Positive Psychology*, Oxford University Press.
- Moos, R. & B. Moos (1990). *Family Environment Scal Manual*, Consulting Psychologist Press, Palo Alto, California.
- Pekrun, R.; A.J. Elliot & M.A. Maier (2009). "Achievement Goals and Achievement Emotions: Testing a Model of Their Joint Relations with Academic Performance", *Journal of Educational Psychology*, 101(1), P.115-135.

- Peterson, J.S. (2000). "A Follow up Study of One Group an Achievers and under Achievers Four Years after High School Graduation", *J Roper Rev*; 22(44), P.215-217.
- Povot, W.; E. Diener, C.R. Colvin & E. Sandvik (1991). "Further Validation of the Satisfaction with Life Scale", *Journal of Personality Assessment*, 54, P.144-161.
- Salovey, P.; B.J. Bedell, J.B. Detweiler & J.D. Mayer (2000). **Current Directions in Emotional Intelligence Research, Handbook of emotions**, New York, Gail Ford Press.
- Sansone, C.; D.J. Wiebe & C. Morgan (1999). "Self-Regulating Interest: The Moderating Role of Hardiness and Conscientiousness", *Journal of Personality*, 67, P.659-732.
- Seligman, M.E.P. (2002). "Positive Psychology, Positive Prevention and Positive Therapy", in C.R. Snyder & S.J. Lopez (Eds.), *Handbook of Positive Psychology*, New York, Oxford.
- Watley, D.J. (1965). "Personal Adjustment and Prediction of Academic Achievement", *Journal of Applied Psychology*, 49(1), P.20-23.
- Watson, D.; L. Clark & A. Tellegan (1985). "Development and Validation of Brief Measures of Positive and Negative Affect: the PANAS Scale", *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, P.1063-1070.
- Westman, M. (1990). "The Relationship between Stress and Performance: The Moderation Effect of Hardiness", *Human Performance*, 3, P.141-155.
- Zucker, S.; K. Brehm & B. Doll (2000). "Making Mentally Healthy Classrooms Promotes Academic Success", *Paper Presented at the Annual Conference of the National Association of School Psychologists*, New Orleans, LA, March 28-April 1.